

VANHEMPIEN SOSIOEKONOMINEN TAUSTA, LAPSEN
PÄIVÄHOITOMUODON VALINTA JA ITSESÄÄTELYTAIDOT

Julia Ollonqvist
Pro gradu-tutkielma
Kasvatustiede
Opettajankoulutuslaitos, Rauman yksikkö
Turun yliopisto
Elokuu 2019

*Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin
OriginalityCheck -järjestelmällä.*

TURUN YLIOPISTO
Opettajankoulutuslaitos, Rauman yksikkö

OLLONQVIST, JULIA: Vanhempien sosioekonominen tausta, lapsen
päivähoitomuodon valinta ja itsesääätelytaidot

Pro gradu -tutkielma, 31 s.
Kasvatustiede
Elokuu 2019

Vanhempien sosioekonomisella taustalla on todettu olevan yhteyksiä lapsen kehitykseen. Erityisesti ulkomailla on tutkittu yhteyksiä vanhempien sosioekonomisen taustan ja päivähoitomuodon välillä ja todettu, että ylemmän sosioekonomisen taustan perheet valitsevat päivähoitomuodon kun taas alemmista taustoista tulevat perheet laittavat lapsensa useimmiten kotia lähinnä olevaan hoitopaikkaan. Tämän tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, onko vanhempien sosioekonominen tausta yhteydessä päivähoitomuodon valintaan ja onko valitulla päivähoitomuodolla yhteyksiä lapsen itsesäätelyn kehitykseen. Itsesääätely on yhteydessä esimerkiksi myöhempisiin oppimistuloksiin. Tutkimus tästä aiheesta on ensimmäinen Suomessa ja sen aineistona on käytetty laajaa *Hyvän kasvun avaimet* -seurantatutkimusta.

Hyvän kasvun avaimet (the STEP Study) -seurantatutkimus on vuosina 2008-2010 kerätty aineisto, joka perustuu 565 lapsesta koostuvaan otokseen. Vanhempien sosioekonominen tausta kerättiin kyselylomakkeilla tuloista ja koulutustaustasta. Lasten päivähoitomuotojen määrä arvioitiin neljään ikävuoteen asti, jolloin voitiin ennustaa, onko päivähoitomuoto yhteydessä lapsen itsesäätelytaitoihin tämän ollessa viisivuotias. Lasten itsesäätelytaitojen aineisto on kerätty heidän ollessaan viisivuotiaita Viivi -kyselyllä (Viidestä Viiteentoista, Five-to-fifteen). Aineiston analysoinnissa käytettiin ristiintaulukointeja ja varianssianalyysia.

Tutkimuksessa selvisi, että vanhempien koulutus ja tulot ovat yhteydessä toisiinsa. Mitä korkeampi koulutus sitä paremmat tulot. Vanhempien sosioekonomisen taustan ja päivähoitomuodon valinnan välillä ei löytynyt tilastollista merkitsevyyttä. Myöskään päivähoitomuodon ja lapsen itsesäätelytaitojen välillä ei ollut yhteyksiä. Päivähoitomuodon ja itsesäätelyn väliset tulokset vastaavat aiemmin tehtyjen tutkimusten tuloksia.

Asiasanat: sosioekonominen tausta (socio –economical status, SES), päivähoitomuodon valinta (choice of early childhood education services), itsesääätely (self-regulation)

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	4
1.1.	Vanhempien koulutus- ja tulotaso.....	5
1.2.	Päivähoitomuodot Suomessa	7
1.3.	Lapsen sosiaalisten taitojen sekä tunne-elämän kehitys.....	10
1.4.	Tutkimuskysymykset.....	13
2	MENETELMÄT	13
2.1.	Osallistujat	13
2.2.	Vanhempien sosioekonominen tausta	14
2.3.	Päivähoitomuoto.....	16
2.4.	Itsesäätelytaidot	16
3	TULOKSET	17
4	POHDINTA.....	27
4.1.	Vanhempien sosioekonominen tausta ja lapsen päivähoitomuoto	27
4.2.	Päivähoitomuodon yhteys lapsen itsesäätelytaitoihin	28
4.3.	Tutkimuksen vahvuudet, heikkoudet ja jatko.....	29
	LÄHTEET	32

1 JOHDANTO

Vanhempien sosioekonomisella taustalla on todettu olevan yhteyksiä lapseen ja hänen kehitykseensä. Kaleniuksen (2014) mukaan sosioekonomisesta taustasta puhutaan silloin, kun kuvaillaan henkilön tulo – ja koulutustasoja. Useat tutkimukset (Rey, 2010; Weis, 2010 ja Lamb, 2011) osoittavat, että vanhempien sosioekonominen tausta on yhteydessä esimerkiksi lapsen tulevaan koulumenestykseen. Sosioekonomisen taustan perusteella voidaan myös ennustaa, missä lapsi tulee käymään peruskoulunsa ja kuinka koulutettu hänestä itsestä tulee (Gauffin, Vinnerljung, Fridell, Hesse & Hjern, 2013).

Suomessa vanhemmat voivat valita lapselleen hoitopaikan kunnallisista tai yksityisistä päivähoitomuodoista tai päättää hoitaa lastaan kotona (Varhaiskasvatustutkimuslaki, 11§36/1973). Euroopassa tehdyssä tutkimuksessa (2014) on selvinnyt lapsen vanhempien koulutustason olevan yhteydessä varhaiskasvatukseen osallistumiseen. Vanhemmat, joilla on korkeampi koulutustaso laittavat lapsensa aikaisemmin varhaiskasvatukseen piiriin kuin vanhemmat, joilla on matala koulutustaso. Yhdysvaltalais tutkimuksesta selvisi myös, että alemman sosioekonomisen taustan perheiden lapset hyötyvät päivähoitosta enemmän kuin muut (Loeb ym., 2007). Skibben ym. (2011) tutkimuksessa päivähoiton vaikutuksista itsesäätelyyn, ei löytynyt merkittäviä yhteyksiä vaan lapsen normaali kehitys näytti selittävän osaa tuloksia. Tutkimuksia päivähoitomuodon ja itsesäätelyn yhteyksistä ei ole tehty Suomessa.

Itsesäätely on tärkeä osa elämäämme. Vosh ja Baumeister (2004) määrittelevät itsesäätelyn taitoina säädellä omia ajatuksia, motivaatioita, tunteita, haluja, impulsseja, suorituksia sekä tarkkaavaisuutta. Itsesäätelyn avulla pystymme hallitsemaan käyttäytymistämme ja elämään sopusoinnussa muiden kanssa. Aron (2013) mukaan itsesäätelyn kehitys on monimutkainen kokonaisuus, johon vaikuttavat monet erilaiset ulkoiset sekä sisäiset tekijät. Aiemmat tutkimukset osoittavat, että itsesäätelytaitojen kehitys on yhteydessä myöhempisiin kognitiivisiin taitoihin sekä mielenterveyteen (Niemi, 2012). Itsesäätelytaidoilla on kauaskantoisia seurauksia. Eisenbergin ym. (2009) tutkimuksesta selvisi, että heikot itsesäätelytaidot ovat yhteydessä lapsen vuorovaikutussuhteiden laatuun sekä hyväksytyksi tulemiseen. Tässä tutkimuksessa selvitetään, onko vanhempien tekemällä päivähoitomuodon valinnalla yhteys lapsen itsesäätelytaitoihin.

1.1. Vanhempien koulutus- ja tulotaso

Sosioekonominen tausta voidaan määritellä tulojen ja koulutustason perusteella (Williams, Yu, Jackson & Anderson, 1997). Myös Bradleyn ja Corwynin (2002) mukaan suurin osa tutkijoista käsittää sosioekonomisen taustan tulojen ja koulutuksen yhteissummaksi ja että ne ovat yhdessä parempi arvio taustalle kuin kumpikaan olisi yksin. Yhdessä ne ilmaisevat henkilön statuksen tulojen ja koulutustason välityksellä. Tässä tutkimuksessa vanhempien koulutustaso ja tulot on yhdistetty yhdeksi summamuuttujaksi.

Tulot voidaan määritellä sen mukaan kuinka paljon henkilö ansaitsee keskimäärin kuukaudessa tai vuodessa. Näiden arvioiden pohjalta voidaan kertoa ovatko tulot suuret, pienet vai keskitasoiset. Tilastokeskuksen (2016) teettämän tutkimuksen mukaan Suomessa suurituloiset tienaa keskimäärin vuodessa 42 000 euroa, joka tarkoittaa noin 3500 euron kuukausituloja. Arvioissa on kyse nettotuloista, eli tuloista, jotka ovat laskettu verojen jälkeen käteen jääviksi. Pienituloisten vuositulot taas olivat vähintään 12 020, mutta alle 14 430 joka tarkoittaa keskimäärin 1000 – 1200 euron kuukausituloja. Tilastokeskuksen mukaan köyhyysrajalla eläväksi voidaan määritellä henkilöt, jotka tienaa kuukaudessa 60 prosenttia vähemmän kuin keskimääräisesti tienaa. Keskituloinen suomalainen tienaa vuodessa hiukan yli 25 000 euroa, jolloin kuukausitulot olisivat keskimäärin 2100 euroa. Keskituloisten haarukka on melko suuri sillä alimman keskiluokan tulot ovat lähellä pienituloisia kun taas ylemmän keskiluokan tulot ovat jo lähellä suurituloisia. Tässä tutkimuksessa vanhempien on pitänyt arvioida palkkaluokkansa viidestä eri tasosta. Ensimmäinen on alle 1000 euroa kuussa, joka voidaan Suomessa määrittää köyhyysrajan alapuolelle. Toinen taso on 1000 – 2000 euroa kuussa, joka menee pienituloisen luokkaan. Kolmas taso 2000 – 3000 euroa kuussa, joka on keskimääräinen tulotaso. Kaksi viimeistä tasoa kuuluvat suurituloisiin, neljäs taso 3000 – 4000 euroa kuussa ja viides taso yli 4000 euroa kuussa. Tutkimuksessa yhdistettiin alimmat tasot ja saatiin uudeksi luokaksi alle 1000 – 2000 euroa kuussa. Kaikki tähän luokkaan kuuluvat ovat pienituloisia.

Koulutustaso on toinen asia, jolla yksilön sosioekonomista taustaa voidaan määritellä. Tilastokeskuksen arvioista (2017) selviää, mitä koulutustasolla tarkoitetaan sekä, miten se voidaan arvioida. Koulutustasolla tarkoitetaan perusasteen jälkeistä, korkeinta koulutusta, jonka henkilö on saanut. Näistä arvoista lasketaan korkeimpien koulutuksien keskimääräinen pituus, mitä korkeampi keskiarvo on sitä parempi koulutustaso. Kaleniuksen (2014) mukaan koulutustasoa voidaan arvioida kansainvälisesti asteikolla, joka laskee keskimääräisten koulutusvuosien määrän. Asteikko on samanlainen kuin, mitä Suomessa käytetään koulutustason tutkimiseen (Tilastokeskus, 2017). Koulutustasot voidaan jakaa koulutusvuosien mukaan joko matalasti, keskitasoisesti tai korkeasti koulutettuihin. Karhulan ym. (2016) tutkimuksesta selviää, että korkeasti koulutetut ovat suorittaneet perusasteen jälkeen jonkin korkea-asteen tutkinnon, yliopiston tai ammattikorkeakoulun. Keskitasoisesti koulutetut ovat suorittaneet opisto-asteen koulutuksen. Vastaavasti matalasti koulutetut olivat suorittaneet toisen asteen koulutuksen tai vain peruskoulun. Kalenius (2014) toteaa, että kansainvälisessä vertailussa korkeasti koulutetut tarkoittavat joka paikassa lähes samaa, ainoana poikkeuksena ammattikorkeakoulututkinnot. Tällaista nimitystä ei juuri käytetä muualla, mutta se on verrattavissa bachelor -tasoiseen tutkintoon, joka lasketaan kandidaatin tasoiseksi korkea-asteen tutkinnoksi. Tässä tutkimuksessa sekä äidit että isät ovat ilmoittaneet koulutustasonsa rastimalla eri koulutusvaihtoehdoista korkeimman, jonka on suorittanut.

Vanhempien sosioekonomisella taustalla on todettu olevan yhteyksiä lapseen. Silmäri-Salo (2015) toteaa väitöskirjassaan, että vanhempien sosioekonominen asema vaikuttaa heidän kasvatustyyliinsä. Korkeammasta sosioekonomisesta taustasta tulevat vanhemmat ovat auktoritatiivisempia kuin taas matalamman taustan omaavat ovat sallivampia. Tutkimuksessaan Grolnick ja Ryan (1989) saivat tulokseksi, että sosioekonominen tausta on positiivisesti yhteydessä vanhempien kasvatukseen osallistumiseen. Vanhemmat, joilla on korkeampi sosioekonominen tausta, ovat enemmän läsnä lapsiensa elämässä. Myöhemmin esitän, kuinka vanhemmat voivat kasvatuksellaan tukea lapsen itsesäätelytaitojen kehitystä.

Yhdysvaltalaisen tutkimuksen mukaan vanhemmat, joilla on heikko sosioekonominen tausta, eivät erikseen valitse lapselleen päivähoitomuotoa vaan lapset menevät asuinpaikkaansa nähden lähimpänä sijaitsevaan paikkaan (Stillman ym., 2016).

Karhulan (2014) mukaan myös Suomessa tavallisin tapa hoitopaikan valintaan on sen sijainti. Tässä tutkimuksessa pyritään kuitenkin selvittämään onko vanhempien sosioekonomisella taustalla myös vaikutus lapsen hoitomuodon valintaan. Sekä suomalaisessa että yhdysvaltalaisessa tutkimuksessa huomattiin, että matalamman sosioekonomisen taustan perheissä lapset osallistuvat päivähoitoon vähemmän kuin korkeamman sosioekonomisen taustan perheissä (Karhula ym., 2016; Crosnoe ym., 2016). Iso-Britannialaisessa (2014) tutkimuksessa saatiin selville, että vanhempien koulutustason ja varhaiskasvatukseen osallistumisen välillä on yhteys. Korkeamman sosioekonomisen taustan vanhempien lapset osallistuvat päivähoitoon keskimääriin aiemmin. Kuitenkin Loebin ym. (2007) tutkimuksesta kävi ilmi, että juuri matalamman sosioekonomisen taustan perheen lapset hyötyisivät eniten päivähoitosta. Tutkimuksessa perheet oli jaoteltu neljään ryhmään heidän tulojensa perusteella: hyvin vähän tienaa, vähän tienaa, keskitasoisesti tienaa sekä korkeasti tienaa. Vanhemmat olivat tulojensa perusteella valinneet itselleen sopivan luokan.

1.2. Päivähoitomuodot Suomessa

Päivähoitosta puhuttaessa käytetään usein myös termiä varhaiskasvatus (Laki lasten päivähoitosta 580/1973, Varhaiskasvatuslaki 540/2018). Varhaiskasvatus-termin sijaan tässä tutkimuksessa käytetään päivähoito-termiä. Tutkimuksessa on haluttu ottaa huomioon myös ne lapset, jotka eivät kuulu varhaiskasvatuksen piiriin ja ovat päivisin esimerkiksi kotona. Päivähoito -termi huomioi kaikki lapset, riippumatta siitä, missä päivähoitomuodossa he ovat mukana.

Suomessa vanhemmilla (tai huoltajalla) on mahdollisuus valita lapselleen päivähoitomuoto, johon he haluavat lapsensa osallistuvan. Kunnan tulee järjestää vanhempien toivoma muoto mahdollisuuksien mukaan (Varhaiskasvatuslaki, 11§36/1973). Alasuutari (2003) kertoo teoksessaan, että 1800-luvun loppupuolella aloitettiin päivähoiton kehittäminen Suomessa, jolloin ensimmäiset lastentarhat ovat aloittaneet toimintansa. 1970 – luvulla säädettiin päivähoitolaki ja päivähoito asetettiin sosiaalisesti palveluksi, joka kuuluu kaikille ja takaa tasa-arvoisesti kasvatuksellisen perustan ennen kouluun menoa. Vuonna 1973 on säädetty laki lasten päivähoitosta (36/1973) sekä asetus lasten päivähoitosta (239/1973). Uusi varhaiskasvatuslaki tuli

voimaan syyskuussa 2018. Tämän tutkimuksen aineisto on kuitenkin kerätty vuosien 2008 ja 2010 välisenä aikana, jolloin uusi varhaiskasvatustalaki ei ollut vielä voimassa

Varhaiskasvatusta voidaan antaa niille varatuissa paikoissa, joita nimitetään yleisesti päiväkodeiksi (Laki lasten päivähoitosta 1§36/1973). Alangon (2018) mukaan päiväkotitoiminta on Suomessa suosituin päivähoitomuoto. Päiväkotien toiminta on säädetty asetusten ja lakien kanssa ja sen tulee olla varhaiskasvatussuunnitelman mukaista toimintaa (Alanko, 2018). Päiväkotitoiminta voi olla joko kunnallinen tai yksityinen. Ahosen (2012) mukaan kunnallinen päiväkotitoiminta on julkinen palvelu, joka tarkoittaa sitä, että se on osittain kustannettu verovaroilla. Kunnallisen päiväkodin tilat ovat kunnan omistamia tai sen vuokrakiinteistöjä ja kunnat hallinnoivat toimintaa itse. Yksityinen päiväkotitoiminta eroaa kunnallisesta siinä, että sen perustaja voi olla yksityinen henkilö, yhteisö tai säätiö, toisin kuin kunnallisessa päiväkodissa perustajana toimii kunta (Varhaiskasvatustalaki, 15§909/2012). Ahonen (2012) kertoo tutkimuksessaan, että yksityisen päivähoitotoiminnan määritelmänä toimii laki, jonka mukaan yksityinen henkilö tuottaa sosiaalipalveluja korvausta vastaan. Jos yksityinen henkilö tai yhteisö haluaa perustaa päivähoitopaikan, on siitä ilmoitettava sosiaalilautakunnalle toiminnan alkaessa. (Laki lasten päivähoitosta, 28§1330/2006). Harjunpään (2010) mukaan on mahdollista, että kunta ostaa päivähoitopalveluita yksityisiltä tarjoajilta jos se ei voi tarjota tarpeeksi hoitopaikkoja kaikille tarvitseville.

Varhaiskasvatustalaki voidaan toteuttaa myös yksityiskodissa tai muunlaisessa kodinomaisessa paikassa, tällöin kyseessä on perhepäiväkotitoiminta (Laki lasten päivähoitosta, 1§36/1973). Kunnallinen perhepäivähoito on yleensä ryhmäperhepäiväkotitoiminta mutta on mahdollista, että yksityinenkin perhepäivähoitaja työskentelee kunnalle. Kunta voi tarjota yhteisiä tiloja, joihin perhepäivähoitajat tulevat hoitamaan hoitolapsiaan. Väisänen (2007) mukaan ryhmäperhepäivähoitopaikkojen aloittaessa toimintansa, ne olivat verrattavissa yksityiseen päivähoitotoimintaan, mutta kun niille löytyi virallinen paikka varhaiskasvatustalakin kentältä, muuttuvat ne kunnallisiksi. Ryhmäperhepäivähoitotoimintaa pidetään edelleen yhtenä perhepäivähoitotoimintamuotona. Harjunpää (2010) kertoo, että verrattuna yksityiseen perhepäivähoitotoimintaan, kunnallisessa perhepäivähoitotoiminnassa hoitaja saa aikuiskontakteja muihin hoitajiin päivän aikana, jolloin kodin ja työn erottaminen on helpompaa, sillä hoidettavat eivät ole omassa kodissa. Harjunpään (2010) mukaan yksityisellä perhepäivähoitotoiminnalla tarkoitetaan yksityisen henkilön ylläpitämää

hoitopaikkaa, joka tapahtuu hänen omassa kodissaan. Yksityisessä perhepäivähoidossa hoitaja itse tuottaa palvelua eli päivähoitoa mutta kunta sekä perhepäivähoidon ohjaajat valvovat sen toimintaa. Myös yksityiset perhepäivähoitajat voivat olla kunnan palveluksessa, jolloin he eivät itse valitse hoitolapsiaan vaan kunta määrää ne heille.

Se, että vanhemmat voivat päättää hoitaa lastaan kotonaan, lisää vanhempien valinnanvapautta hoitomuotojen valinnassa Revon (2007) mukaan. Vanhemmat, jotka eivät valitse lapsensa päivähoitomuodoksi kunnallista tai yksityistä hoitomuotoa, ovat oikeutettuja saamaan kotihoidontukea alle kolmevuotiaista lapsista (Laki lasten päivähoitosta (3§1128/1996). Kunnallisten ja yksityisten päivähoitomuotojen lisäksi vanhemmat voivat siis tehdä päätöksen, että lapsen ei tarvitse osallistua päivähoitopalveluiden piiriin ollenkaan. Tällöin lapsen hoito järjestetään kotona.

Opetushallituksen (2015) teettämistä tilastoista selviää, että varhaiskasvatuksen piirissä olevien lasten määrä on noussut tasaisesti vuodesta 2000 lähtien. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen tekemässä mittauksesta selviää, että vuonna 2017 viisivuotiaista lapsista 85,8 % kuului varhaiskasvatuksen piiriin. Vastaavasti varhaiskasvatuksen ulkopuolella oli 14,2 %. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (2016) mittauksissa oli vertailtu myös eri päivähoitomuotojen suosioita. Kaikista varhaiskasvatukseen osallistuvista kunnallisen päiväkotien piiriin kuului selvästi suurin osa jopa 76 %. Tämän jälkeen eniten osallistujia oli kunnallisessa perhepäivähoidolla 10 % ja yksityisissä päivähoitopaikoissa 6,7 %.

Suomesta ei löydy juurikaan tutkimuksia siitä, kuinka päivähoitomuoto on yhteydessä lapsen kehitykseen. Valasteen (2016) mukaan pitkällä kotonaololla on negatiivisia yhteyksiä lapsen oppimiseen, samalla kuitenkin päivähoitoon osallistuvilla lapsilla yhteyksiä koulumenestykseen ei juurikaan löytynyt. Valaste käytti tutkimuksessaan laskentavälineenä SISU-mallia, jolla voitiin tarkastella Kelan päivähoitotietoja ja arvioida yhteyksiä kotona olemisen kanssa. Sorariutta (2017) löysi tutkimuksessaan yhteyden päivähoitoon osallistumisen ja lapsien matemaattisten taitojen välillä. Mitä enemmän lapsi oli ollut päivähoitossa sen paremmin hän selviytyi lukumäärien tunnistamisesta. Skibben ym. (2011) tutkimuksessa ei löydetty merkittäviä vaikutuksia lapsen itsesäätelyn ja päivähoitosen välillä. Samanlaisia tuloksia saivat tanskalaistutkimuksen Datta Guptan ja Simonsen (2010), heidän mukaansa sillä ei ollut

merkitystä lapsen kognitiivisen kehityksen kannalta, oliko lapsi päivähoitossa vai kotona. Datta Gupta ja Simonsen keräsivät tutkimukseensa aineiston, jossa oli tietoja lapsista, jotka olivat syntyneet 1995. Pitkittäistutkimuksen informaatio lapsista sekä heidän vanhemmistaan oli yhdistetty hallinnollisten rekisterien tietoihin, jolloin saatiin kattava aineisto tutkimusta varten. Tässä tutkimuksessa vertaillaan lasten itsesääätelytaitojen yhteyksiä siihen, ovatko he olleet päiväkotiryhmässä, perhepäivähoidossa vai kotona.

1.3. Lapsen sosiaalisten taitojen sekä tunne-elämän kehitys

Sosiaalisten taitojen ja tunne-elämän kehitys ovat osa itsesäätelyn kehittymistä (Aro, 2013; Hintikka, 2016). Aro (2013) sekä Vosh ja Baumeister (2004) määrittelevät itsesäätelyn olevan yksinkertaisimmillaan ihmisen kykyä säädellä käyttäytymistään, emootioitaan sekä kognitiivista toimintaansa. Thompsonin ja Meyerin (2007) mukaan tunteiden säätely koostuu sisäisistä ja ulkoisista tekijöistä, jotka seuraavat tunnereaktioista, muokkaamisesta, arvioinnista sekä voimakkuudesta ja kestosta. Tunteiden säätelyllä tarkoitetaan kykyä säädellä tunteiden ilmaisua niin, että ne sopivat sosiaaliseen kontekstiin, jossa ne ilmaistaan (Aro, 2013). Burkitin (2014) mukaan tunne-elämä on alkujaan kehittynyt osana evoluutioprosessia. Esimerkiksi pelon tunne suojaa ihmistä joutumasta vaarallisiin tilanteisiin ja auttaa suojautumaan. Parkinson, Fischer ja Mansted (2005) kertovat artikkelissaan, että tunne-elämä ja sosiaalisten taitojen kehitykset ovat läheisessä yhteydessä toisiinsa. Sosiaaliset taidot tulevat suurelle osalle ihmisistä intuitiivisesti (Gammeltoft & Nordenhof, 2007). Ihmiset pystyvät lukemaan ja ymmärtämään toistensa tunteita ja tarkoituksia juuri tunne-elämän taitojen avulla ja siten toimimaan oikealla tavalla sosiaalisissa tilanteissa (Aro, 2013). Rivers ym. (2013) määrittävät, että hyvät tunne-elämän taidot sisältävät muiden tunteiden ymmärtämisen, havaitsemisen ja niihin vastaamisen oikealla tavalla. Itsesääätelytaitojen kehitys ennustaa lapsen vuorovaikutussuhteiden tulevaa laatua sekä sosiaalisten tilanteiden onnistumista (Eisenberg, Vaughan & Hofer, 2009).

Jo vuonna 1982 Koppin määritteli itsesäätelytaitojen kehityksen etenevän viiden eri jakson kautta. Tässä tutkimuksessa keskitytään viisivuotiaisiin lapsiin, jotka sijoittuvat Koppin teoriassa neljänteen ja viidenteen jaksoon, jolloin lapsi on yli 36 kuukautta.

Näiden jaksojen aikana joustavan itsesäätelyn kehitys sekä itsekontrolli korostuvat. Viisivuotias lapsi osaa toimia sosiaalisten vaatimusten sekä muiden antamien ohjeiden mukaisesti. Koppin (1982), Laakson (2013) sekä Neitolan (2011) mukaan lapsen vanhempien toiminnalla on suuri merkitys itsesäätelytaitojen kehityksessä. Vanhemmat voivat tukea lapsen itsesäätelytaitojen kehitystä antamalla lapselle mahdollisuuden harjoitella taitojaan turvallisessa ympäristössä palautetta saamalla. Läheisten ihmisten tärkeyttä korostaa itsesäätelytaitojen kehityksessä myös Aro (2013), jonka mukaan lapset saavat mielihyvää harjoitellessaan esimerkiksi tunteiden ilmaisua tuttujen ihmisten kanssa ja saamalla vastakaikua heiltä. Plummer (2008) argumentoi, että osa itsesäätelystä kuten sosiaaliset taidot kehittyvät juuri muita seuraamalla ja matkimalla. Aron (2013) mukaan toistuvat onnistuneet harjoitustilanteet antavat lapselle hallinnan ja kykenevyyden tunteen, joka on yksi tärkeimmistä itsesäätelytaitoja eteenpäin vieviä asioista. Eklundin ja Heinosen (2013) artikkelista selviää, että lapset joilla on vaikeuksia itsesäätelyssä, hyötyvät ympäristöstä, joka on rakenteeltaan selkeä sekä mahdollistaa onnistumisen kokemuksia.

Itsesäätely ja tunteiden säätely liittyvät niin läheisesti toisiinsa, että niitä on lähes mahdotonta erottaa toisistaan (Koole & Aldao, 2016). Myös Aron (2013) mukaan tunteiden säätelyä voidaan pitää yhtenä keskeisimpänä asiana itsesäätelyssä. Aro (2013) ja Bronson (2000) esittävät, että tunteiden säätely mahdollistaa onnistuneet sosiaaliset tapahtumat ja että sosiaaliset taidot ja tunne-elämä kehittyvät ympäristön vaikutuksesta. Usein ajatellaankin, että myös jako sosiaalisten taitojen ja tunne-elämän kehityksen välillä on keinotekoinen, sillä ne ovat niin läheisessä vuorovaikutuksessa toisiinsa ja kehittyvät itsesäätelytaitojen kehittyessä (Parkinson, Fischer & Mansted, 2005).

Onnistumisen kokemukset vuorovaikutustilanteissa ovat itsesäätelyn kehityksen kannalta tärkeitä tilanteita lapselle. Niemi (2012) on osoittanut tutkimuksessaan, että varhaisissa vuorovaikutustilanteissa lapsi oppii, kuinka tunteita voi ilmaista ja kuinka niille saa vastakaikua. Nämä ovat myös tilanteita, joissa ensimmäisiä kertoja lapsi harjoittelee ja oppii muilta sosiaalisesti hyväksyttäviä tapoja ja taitoja (Neitola, 2011; Plummer, 2008). Neitolan mukaan lapsi tarvitsee sosiaalisia taitoja tilanteissa, joissa hän pyrkii yhteistoimintaan toisten kanssa. Myös Argyle (2013) määrittelee sosiaaliset taidot myöhemmän vuorovaikutuskäyttäytymisen pohjaksi. Sosiaalisten taitojen harjoittelu alkaa jo varhaisissa vuorovaikutustilanteissa. Ennen kouluikää lapset

harjoittelevat sosiaalisia taitojaan leikin avulla (Poikkeus, 2013; Lehtinen ym., 2013). Eklund ja Heinonen (2013) toteavat, että itsesäätely kehittyy lasten leikkiessä vertaistensa kanssa, tällöin he saavat harjoitella erilaisten sosiaalisten roolien ottamista sekä vuorovaikutustilanteessa tarvittavia taitoja. Leikkimiseen ja sosiaalisten taitojen kehittymiseen liitetään useasti myös Vygotskyn (1978) lähikehityksen vyöhyke –käsite. Leikin aikana lapsi oppii uusia sosiaalisia taitoja, silloin kun hän leikkii itseään sosiaalisesti taitavamman lapsen kanssa. Leikissä lasten on myös mahdollista harjoitella itsesäätelyn ja sosiaalisten taitojen lisäksi myös tunteiden säätelyä (Lehtinen ym., 2013).

Pieni vauva ei ole vielä valmis itsesäätelyyn (Laakso, 2013). Kuitenkin hyvin varhaisessa vaiheessa vauvoilla on nähtävissä eriytymättömiä tunnekokemuksia, joilla tarkoitetaan, että he ovat joko tyytymättömiä tai tyytyväisiä (Aro, 2013). Frenzelin ja Stephensin (2013) mukaan tunteilla tarkoitetaan moniulotteisia rakenteita, jotka pitävät sisällään sekä affektiiviset ja psykologiset että ekspressiiviset, kognitiiviset ja motivaatiolliset osat. Tunteet säätelevät elämäämme ja mahdollistavat esimerkiksi sopeutumisen ulkoisiin muutoksiin. Reeve (2005) osoittaa, että kaikilla ihmisillä on synnynnäisiä perustunteita, jotka ovat olemassa siitä huolimatta, mihin kulttuuriseen tai sosiaaliseen ryhmään, he kuuluvat. Tällaisia perustunteita ovat esimerkiksi ilo, suru, pelko ja suuttumus. Näitä tunteita ilmaistaan synnynnäisesti universaaleilla ilmeillä. Poikkeuksen (2013) artikkelista ilmenee, että puutteet tunteiden säätelyssä ennustavat useasti ongelmia myös sosiaalisissa taidoissa.

Tässä tutkimuksessa on haluttu ottaa selvää, onko vanhempien tekemillä päätöksillä päivähoitomuodosta vaikutuksia sosiaalisten taitojen ja tunne-elämän kehitykseen. Aiemmat tutkimukset osoittavat, että ne, joilla on hyvät tunteiden säätelytaidot ovat yleensä tunne-elämässään tasapainoisempia, he ovat myös sosiaalisesti suositumpia ja menestyvät elämässään paremmin kuin ne, joilla on vaikeuksia tunne-elämän kanssa (Hintikka, 2016). Myös Plummer (2008) huomasi, että sosiaalisten taitojen kehittyminen on oleellinen osa muuta kehitystä ja varhaiset ongelmat sosiaalisissa taidoissa viittaavat niihin myös myöhemmällä iällä.

1.4. Tutkimuskysymykset

Aikaisemmat tutkimukset osoittavat, että Suomessa vanhempien sosioekonominen tausta on yhteydessä ainakin siihen, osallistuuko lapsi päivähoitoon vai ei (Karhula, 2016). Ulkomailla tehdyistä tutkimuksista on selvinnyt, että heikomman sosioekonomisen taustan perheet eivät valitse päivähoitopaikkaa samalla tavalla kuin paremman sosioekonomisen taustan perheet (Crosnoe, 2016). Alemman sosioekonomisen taustan perheet eivät tee valintaa vaan lapset menevät kotia lähinnä olevaan hoitopaikkaan (Stillman ym., 2016). Aiemmista tutkimuksista päivähoiton vaikutuksista itsesäätelytaitoihin ei ole löydetty yhteyksiä (Skibbe, ym., 2011; Datta Gupta & Simonssen, 2010). Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, onko vanhempien sosioekonominen tausta yhteydessä lapsen päivähoitomuodon valintaan ja vaikuttaako päivähoitomuoto itsesäätelytaitoihin.

Tutkimuksella pyritään selvittämään seuraavat asiat:

1. Onko vanhempien sosioekonominen tausta yhteydessä päivähoitomuodon valintaa?
2. Onko päivähoitomuodolla ja lapsen itsesäätelytaidoilla yhteyttä?

2 MENETELMÄT

2.1. Osallistujat

Tutkimuksen aineistona on käytetty *Hyvän kasvun avaimet* (the STEPS Study) -seurantatutkimusta. Lagström ym. (2012) esittää, että tutkimuksella pyritään selvittämään lasten kehityksen eri osa-alueiden yhteyksiä ensimmäisten ikävuosien ajalta. Aineisto on kerätty 2008-2010 välisten vuosien aikana. Aineistossa on mukana lounaissuomalaisia äitejä ($n = 9811$) ja lapsia ($n = 9936$), joista varsinaiseen seurantar ryhmään valikoitui 1827 lasta, 1797 äitiä sekä 1658 puolisoa (Lagström, ym., 2012).

Osa äideistä rekrytoitiin *Hyvän kasvun avaimet* -tutkimukseen jo ensimmäisellä äitiysneuvolakäynnillä. Perheitä rekrytoitiin myös synnytysosastolla synnytyksen jälkeen sekä osalle äideistä lähetettiin myös kirjeitä, joissa tarjottiin toiseen kertaan osallistumista. Näillä toimilla pyrittiin saamaan mahdollisimman hyvä osallistumisaktiivisuus. Taustatekijöiden osalta tutkimukseen osallistuneet perheet erosivat jonkin verran muusta tutkimusjoukosta. Seurantaryhmän perheet olivat keskimäärin 7 kuukautta vanhempia, suurin osa oli naimisissa, myös heidän ammatillinen asemansa oli lievästi korkeampi kuin muilla sekä he odottivat ensimmäistä lastaan (Lagström, ym, 2012).

Aineisto on kerätty kyselyiden avulla kolmena eri kertana raskauden aikana sekä lasten syntymän jälkeen heidän ollessaan 4, 8, 13, 18 ja 24 kuukauden ikäisiä. Tämän jälkeen kyselyitä on lähetetty äideille vuosittain. Tutkimukseen osallistuneiden perheiden vastausprosentti laski mittauskertojen edetessä. Jopa 107 perhettä päätti jättäytyä pois tutkimuksesta (Lagström, ym, 2012).

Tähän tutkimukseen on valittu lapset ja vanhemmat, joilta on saatavissa tiedot tuloista, koulutustausta, lapsen päivähoitomuodosta sekä Viivi –kyselystä. Vanhempien koulutustausta on selvitetty heti synnytyksen jälkeen, osallistujia oli 1797 äitiä ja 1658 puolisoa. Päivähoitomuoto muodostuu vanhempien valitsemasta päivähoitopalvelusta, jota heidän lapsensa oli käyttänyt 13-60 –kuukauden ikäisinä, mittauskertoja oli kuusi. Lomakkeella selvitettiin yleisesti päivähoito – ja esiopetuspalveluiden laatua. Lapsen kehitystä ja käyttäytymistä selvitettiin VIIVI-lomakkeen avulla, jossa vanhemmat arvioivat lapsensa suoriutumista itsesäätelytaidoissa.

2.2. Vanhempien sosioekonominen tausta

Vanhempien sosioekonominen tausta on selvitetty heti synnytyksen jälkeen perustieto–lomakkeella. Molemmat vanhemmat ovat vastanneet oman pohjakoulutuksensa sekä ammattikoulutuksensa. Vanhemmat ovat pohjakoulutuksensa jälkeen valinneet ammatillisen koulutuksensa tason seuraavista:

1. Ei ammatillista koulutusta
2. Ammattikurssi tai oppisopimus
3. Kouluasteen tutkinto
4. Opistoasteen tutkinto
5. Ammattikorkeakoulututkinto
6. Alempi korkeakoulututkinto
7. Ylempi korkeakoulututkinto
8. Licensiaatti tai tohtorin tutkinto

Jos vanhemmat ovat vastanneet, että heillä on pelkästään pohjakoulutus tai ei ammatillista koulutusta, ammattikurssi, oppisopimus kuuluivat he matalasti koulutettuihin. Vanhemmat, joilla oli kouluasteen tutkinto tai opistoasteen tutkinto, olivat keskitasoisesti koulutettuja. Jos vanhemmat olivat valinneet ammattikorkeakoulututkinnon, alemman- tai ylemmänkorkeakoulututkinnon, licensiaatin tai tohtorin tutkinnon, kuuluivat he korkeasti koulutettuihin.

Vanhempien tulot on selvitetty viiden eri tulotason avulla, joista vanhemmat ovat arvioineet, mihin he kuuluvat. Tulot on pitänyt arvioida sen mukaan, mitä jää käytettäväksi verojen jälkeen ennen juoksevia maksuja.

1. alle 1000 euroa
2. 1000 – 2000
3. 2000 – 3000
4. 3000 – 4000
5. yli 4000

Vanhempien valittaessa ensimmäisen kohdan voidaan heitä pitää köyhyysrajan alapuolella elävinä. Jos valintana on ollut kohta kaksi, kuuluvat vanhemmat pienituloisiin. Kolmannen kohdan vanhemmat ovat keskituloisia. Sekä neljännen että viidennen kohdan valitsijat kuuluvat molemmat suurituloisiin.

2.3. Päivähoitomuoto

Päivähoitomuoto on selvitetty lomakkeella, jossa selvitetään päivähoito- ja esiopetuspalveluiden laatu. Vanhemmat saivat kuutena eri mittauskertana lomakkeen, jossa kysyttiin, mitä päivähoitopalvelua heidän lapsensa on käyttänyt. Valittavina vaihtoehtoina on ollut seuraavat:

0. Ei päivähoidossa
1. yksityinen perhepäivähoito
2. yksityinen päiväkot
3. kunnallinen perhepäivähoito
4. kunnallinen ryhmäperhepäivähoito
5. kunnallinen kolmiperhepäivähoito
6. kunnallinen päiväkot

Tässä tutkimuksessa vertaillaan itsesäätelytaitoja kotona olleiden, perhepäivähoidossa olleiden sekä päiväkodissa olleiden lasten välillä.

2.4. Itsesäätelytaidot

Viivi-kyselyllä eli itsesäätelyn ja toiminnanohjauksen arviointimenetelmällä saadaan tietoa lapsen kehityksestä sekä mahdollisista ongelmista käyttäytymisessä. Tämän tutkimuksen Viivi -arviointimenetelmän ovat laatineet Korkman, Michelsson, Turunen, Pesonen, Jaakkola, Ahlroth sekä Haavisto (2004). Alkuperäinen Viivi – arviointimenetelmä (Korkman, 2004) on käytössä pohjoismaissa. Sen avulla on eri maissa selvitetty lasten käytös- ja kehitysongelmia itsesäätelyn eri alueilla.

Viivi - arviointimenetelmä tulee sanoista viidestä viiteentoista (engl. FTF, Five-to-fifteen). Kysely on tarkoitettu lasten vanhempien täytettäväksi, sen avulla vanhemmat voivat arvioida lapsensa käytöstä ja kehittymistä. Viivi-kyselyssä 181 erilaista osaa, jotka liittyvät lapsen eri kehitysalueisiin ja taitoihin. Arviointimenetelmässä käytetään väittämiä, joissa pohditaan, kuinka hyvin lapsi suoriutuu tietynlaisesta toiminnasta verrattuna vertaisiinsa. Väittämiin voi vastata kolmella eri tavalla, joista jokaisesta saa

pisteitä. Pistemäärät antavat osviittaa lapsen taidoista. Mitä alhaisemmat pisteet, sitä vähemmän ongelmia, kun taas mitä korkeammat pisteet viittaavat eneneviin ongelmiin.

Viivi – arviointimenetelmässä on eri toiminta-alueittain kysymyksiä oppimisesta, motorisista, sosiaalisista taidoista, toiminnanohjauksesta, kielestä, tunne-elämästä sekä muistista. Tässä tutkimuksessa on käytetty Viivi-kyselystä osia, jotka sisältävät kysymyksiä itsesäätelytaidoista eli sosiaalisista taidoista ja tunne-elämästä. Tutkimuksessa vanhemmat ovat arvioineet lastensa (22.) sosiaalisia taitoja ja (23.) tunne-elämää erilaisten väittämien kautta. Heidän on pitänyt valita kolmesta eri vaihtoehdosta: ei sovi ollenkaan, sopii joskus/jonkin verran tai sopii hyvin, sen mukaan, mikä vastaa parhaiten lapsen käytöstä. Väittämissä on otettu huomioon erilaisia tilanteita, joissa sosiaaliset taidot ja tunne-elämä näkyvät. Sosiaaliin taitoihin liittyvät esimerkiksi kyky ymmärtää kehon kieltä ja ilmeitä sekä empatia, tunne-elämän kysymyksiin taas esimerkiksi itsetunto ja suuttumus.

3 TULOKSET

Tutkimukseni tavoitteena on löytää vastaus tutkimuskysymyksiini. Ennen näihin vastaamista esitän tutkimuksen kuvailevat tiedot. Taulukossa 1 on nähtävissä vanhempien tulojen frekvenssit sekä prosentuaaliset osuudet.

Taulukko 1

Vanhempien yhteiset nettotulot (frekvenssit ja prosentuaaliset jakaumat)

Luokka	f(x)	%
alle 1000€	15	2,7
1000 – 2000€	92	16,6
2000 – 3000€	187	33,7
3000 – 4000€	177	31,9
yli 4000€	84	15,1

N=555

f(x)=frekvenssi %=prosentuaalinen osuus

Tutkimuksessa päädyttiin yhdistämään muuttujan sisäisiä luokkia, jotta tulokset ovat tasaisempia. Taulukossa 2 alle 1000 euron luokka on yhdistetty 1000-2000 euron luokkaan.

Taulukko 2

Vanhempien yhteiset nettotulot (frekvenssit ja prosentuaaliset jakaumat)

Luokka	f(x)	%
alle1000-2000€	107	19,3
2000-3000€	187	33,7
3000-4000€	177	31,9
yli 4000€	84	15,1

$N=555$

$f(x)=\text{frekvenssi } \%= \text{prosentuaalinen osuus}$

Luokkia tarkastelemalla huomataan, että vanhempien tulot ovat hieman keskimääräistä korkeammat. Suurin osa vanhemmista tienaa nettotuloja yli 2000 euroa kuussa. Taulukossa 3 esitellään vanhempien koulutustaustan frekvenssit ja prosentuaaliset jakaumat.

Taulukko 3

Äitien ja isien koulutustausta (frekvenssit ja prosentuaaliset jakaumat)

Luokka	Äiti f(x)	Äiti %	Isä f(x)	Isä %
Ei ammatillista koulutusta	22	4,0	58	10,7
Ammattikurssi tai oppisopimus	12	2,2	18	3,3
Kouluasteen tutkinto	50	9,0	93	17,1
Opistoasteen tutkinto	93	16,8	109	20,0
Ammattikorkeakoulututkinto	144	26,0	110	20,2
Alempi korkeakoulututkinto	39	7,1	24	4,2
Ylempi korkeakoulututkinto	169	30,6	114	21,0
Lisensiaatti tai tohtorin tutkinto	21	3,7	15	2,8

Äidit $N=553$, Isät $N=544$

$f(x)=\text{frekvenssi } \%= \text{prosentuaalinen osuus}$

Taulukossa 3 näkyy vanhempien koulutustausta, josta äideiltä on saatu tietoja hieman enemmän kuin isiltä. Äidit ovat keskimääräisesti hieman korkeammin koulutettuja kuin isät. Kuitenkin suurin osa jopa 58% tutkimukseen osallistuneista vanhemmista on korkeasti koulutettuja. Taulukossa 4 on vanhempien koulutustaustat yhdistettynä, jotta niitä voidaan vertailla vanhempien yhteistuloon. Myös koulutuksen luokkia yhdistelty, jotta tiedot saadaan esitettyä tasaisemmin.

Taulukko 4

Vanhempien koulutustausta (frekvenssit ja prosentuaaliset jakaumat)

Luokka	f(x)	%
Ei ammatillista koulutusta	99	18,5
Opistoaste	94	17,6
Amk/kandidaatti	185	34,6
Maisteri/tohtori	156	29,2

N=534

f(x)=frekvenssi %=prosentuaalinen osuus

Tutkimukseen osallistuneista vanhemmista yli puolet on korkeasti koulutettuja. Vanhempien tuloille ja koulutustaustalle tehtiin ristiintaulukointi (taulukko 5), josta tulokseksi saatiin, että useimmiten mitä paremmin on kouluttautunut sen suuremmat tulot. Khiin neliö -testin mukaan koulutuksen ja tulotason välillä on merkitsevä riippuvuus ($X^2(2) = 82.76, p < 0,001$).

Taulukko 5

Vanhempien tulojen ja koulutustaustan ristiintaulukointi

	ei ammat.	opistoaste	amk/ alem.kk	ylempi kk./ tohtori	yht.
alle 1000-2000€	31	21	31	12	95
2000-3000€	45	41	61	34	181
3000-4000€	22	25	65	60	172
yli 4000€	1	7	26	49	83
yht.	99	94	183	155	531

N=531

Taulukossa 5 tehtiin ristiintaulukointi, josta selvisi, että korkeammin koulutautuneet vanhemmat myös tienasivat enemmän. Taulukossa 6 on selvitetty lapsen päivähoitomuoto eri ikäkausina.

Taulukko 6

Lapsen päivähoitomuoto eri ikäkausina (frekvenssit)

Luokka	Kotona	Perhepäivähoito	Päiväkoti
13 kk	439	58	58
18 kk	366	103	96
24 kk	278	136	151
36 kk	231	123	211
48 kk	199	89	277
60 kk	178	72	315

N=565

Taulukon 6 mukaan nuorimmat lapset ovat eniten hoidossa kotona ja vanhimmat eli 5-vuotiaat lapset ovat enemmän hoidossa kodin ulkopuolella. Päiväkodissa olevien lapsien määrä kasvaa heidän ikänsä mukaan. Mitä vanhempia lapset ovat sen enemmän he osallistuvat päiväkotiin. Perhepäivähoidon osuus päivähoitomuodoista kasvaa lapsen

ollessa nuorempi mutta alkaa laskea jo 3-vuotiaiden kohdalla. Taulukossa 7 on tehty ristiintaulukointi vanhempien koulutustaustan ja lapsen eri päivähoitomuotojen välillä.

Taulukko 7

Vanhempien koulutustaustan ja lapsen päivähoitomuotojen ristiintaulukointi

Kotona

	13kk	18kk	24kk	36kk	48kk	60kk
ei ammat.	77	75	59	50	42	43
opistoaste	75	65	55	44	45	26
amk/a.kk	150	118	85	76	60	61
y.kk/toht.	119	95	66	50	40	41
p-arvo	0,02	0,01	0,02	0,11	0,02	0,51

N= Ei ammat. 99, opistoaste 94, amk/a.kk 185, y.kk/toht. 156

Perhepäivähoito

	13kk	18kk	24kk	36kk	48kk	60kk
ei ammat.	11	16	23	18	18	15
opistoaste	11	16	19	21	12	12
amk/a.kk	13	38	46	42	27	19
y.kk/toht.	18	26	42	38	30	22
p-arvo	0,02	0,01	0,02	0,11	0,02	0,51

N= Ei ammat. 99, opistoaste 94, amk/a.kk 185, y.kk/toht. 156

Päiväkoti

	13kk	18kk	24kk	36kk	48kk	60kk
ei ammat.	9	8	17	31	39	41
opistoaste	7	13	20	29	37	56
amk/a.kk	18	29	54	67	98	105
y.kk/toht.	18	35	48	68	86	93
p-arvo	0,02	0,01	0,02	0,11	0,02	0,51

N= Ei ammat. 99, opistoaste 94, amk/a.kk 185, y.kk/toht. 156

Vanhempien koulutustaustan ja lapsen eri päivähoitomuotoihin osallistumisten kanssa tehdyssä ristiintaulukoinnissa selvisi, että lasten ollessa alle kaksivuotiaita vanhempien koulutustaustalla ei ollut merkitystä vaan suurin osa kaikista lapsista oli hoidossa kotona. Kahden ikävuoden jälkeen eroja alkoi näkyä. Korkeammin koulutettujen lapset olivat selvästi enemmän kodin ulkopuolella hoidossa kuin matalasti koulutettujen vanhemmat. Lähes puolet vanhempien lapsista, joilla ei ole ammatillista tutkintoa tai on vain kouluasteen tutkinto, oli kotona hoidossa aina viiteen ikävuoteen asti. Ryhmien väliset jakautumat eivät Khiin neliö -testin mukaan kuitenkaan poikenneet toisistaan ($p < .00$). Myös vanhempien tulojen ja lapsen päivähoitomuotojen kanssa tehtiin ristiintaulukointi.

Taulukko 8

Vanhempien tulojen ja lapsen päivähoitomuodon ristiintaulukointi

Kotona

	13kk	18kk	24kk	36kk	48kk	60kk
alle1000- 2000€	82	72	62	54	48	47
2000- 3000€	148	117	91	73	56	60
3000- 4000€	137	117	83	67	62	46
yli 4000€	66	56	36	34	28	22
p-arvo	0,75	0,74	0,17	0,22	0,18	0,02

N= alle1000-2000€ 107, 2000-3000€ 187, 3000-4000€ 177, yli 4000€ 84

Perhepäivähoito

	13kk	18kk	24kk	36kk	48kk	60kk
alle1000- 2000€	10	18	16	16	14	14
2000- 3000€	20	40	51	49	36	28
3000- 4000€	20	30	45	38	23	18
yli 4000€	6	11	20	17	15	11
p-arvo	0,75	0,74	0,17	0,22	0,18	0,02

N= alle1000-2000€ 107, 2000-3000€ 187, 3000-4000€ 177, yli 4000€ 84

Päiväkoti

	13kk	18kk	24kk	36kk	48kk	60kk
alle1000- 2000€	14	17	29	37	45	46
2000- 3000€	17	30	45	65	95	99
3000- 4000€	15	30	49	72	92	113
yli 4000€	11	17	28	33	41	51
p-arvo	0,75	0,74	0,17	0,22	0,18	0,02

N= alle1000-2000€ 107, 2000-3000€ 187, 3000-4000€ 177, yli 4000€ 84

Samoin kuin edellisessä testissä, tässäkin ei Khiin neliö -testin mukaan ryhmien väliset jakaumat poikenneet toisistaan merkitsevästi. Mielenkiintoista kuitenkin oli, että mitä vanhemmasta lapsesta oli kyse, sitä lähemmäs nollaa p-arvo meni. Seuraavaksi esittelen lapsen itsesätelytaitojen kuvailevat tiedot. Taulukossa 9 näkyvät sekä sosiaalisten taitojen että tunne-elämän keskiarvot, keskihajonnat sekä vaihteluvälit. Muuttujat pisteytettiin uudelleen 0=ei ongelmia, 1=vähän ongelmia ja 2=paljon ongelmia.

Taulukko 9

Sosiaalisten taitojen ja tunne-elämän kuvailevat tiedot

	ka	kh	vv
Sosiaaliset taidot	3,71	4,72	0-37
Tunne-elämä	3,71	4,27	0-36

N=565

ka=keskiarvo *kh*=keskihajonta *vv*=vaihteluväli

Tutkimukseen osallistuneille lapsilla on keskimäärin vähemmän ongelmia itsesäätelytaidoissa, kuitenkin joillain lapsista oli paljon ongelmia, jolloin he ovat saaneet melkein suurimmat mahdollisimman pisteet sosiaalisten taitojen ja tunne-elämän osalta. Taulukossa 10 on esitetty, kuinka lapset ovat osallistuneet eri ikäryhmittäin päivähoidon. Taulukossa esitetään päivähoidon osallistumisen keskiarvot, keskihajonnat sekä vaihteluväli.

Taulukko 10

Päivähoidon osallistumisen määrät

	ka	kh	vv
0-1 -vuotiaana	2,84	1,24	2-6
2-3 -vuotiaana	3,74	1,50	2-6
4-5 -vuotiaana	4,38	1,50	2-6
0-5 -vuotiaana	10,96	3,27	6-18

N=555

ka=keskiarvo kh=keskihajonta vv=vaihteluväli

Taulukosta 10 huomataan, että lasten osallistuminen päivähoidon kasvaa sitä mukaan mitä vanhemmiksi he tulevat. Seuraavaksi tutkimuksen kohteeksi otettiin lasten päivähoitomuotoon osallistumisen määrät. Taulukossa 11 on esitetty frekvenssi, prosentuaalinen osuus, keskiarvo, keskihajonta sekä vaihteluväli lasten päivähoitomuotoon osallistumisesta.

Taulukko 11

Päivähoitomuotoon osallistumisen määrät

	f(x)	%	ka	kh	vv
3 mittauskertana kotona	305	54	0,72	0,86	0-2
2 mittauskertaa kotona	100	17,7	0,72	0,86	0-2
1 mittauskerran kotona	150	26,5	0,72	0,86	0-2

N=555

f(x)=frekvenssi %=prosentuaalinen osuus ka=keskiarvo kh=keskihajonta vv=vaihteluväli

Taulukossa 11 on esitetty lasten päivähoitomuotoon osallistumisen määrät. Määrät otettiin huomioon ennen viidettä ikävuotta, jolloin voitiin ennustaa ovatko ne yhteydessä itsesäätelytaitoihin, jotka on mitattu lasten ollessa viisivuotiaita. Taulukossa 12 on esitetty uuden päivähoitomuotomuuttujan ja itsesäätelytaitojen välinen varianssianalyysi sekä muuttujien keskiarvot, keskihajonnat ja analyysin F-arvot, *p*-arvot sekä vapausasteet

Taulukko 12

Päivähoidon määrien ja itsesäätelytaitojen varianssianalyysi

	3 kertaa kotona <i>N</i> =305		2 kertaa kotona <i>N</i> =100		1 kerran kotona <i>N</i> =150		F	df	P
	ka	kh	ka	kh	ka	kh			
Sosiaaliset taidot	3,57	4,56	3,85	4,94	3,87	5,00	0,24	2	0,78
Tunnetaidot	3,61	4,53	4,11	4,07	3,65	3,91	0,50	2	0,61

ka=keskiarvo *kh*=keskihajonta *F*=*F*-arvo *df*=vapausaste *p*=*p*-arvo

Varianssianalyysissä huomattiin, että ryhmien keskiarvot eivät poikkea toisistaan tilastollisesti merkitsevästi. Analyysissä havaittiin, että eri määrän kodin ulkopuolisessa päivähoitossa olleiden lasten itsesäätelytaidot eivät eroa toisistaan sosiaalisten taitojen ($P=0,78$, $p<.05$) tai tunne-elämän taitojen ($P=0,61$, $p<.05$) osalta.

4 POHDINTA

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli löytää vastaus tutkimuskysymyksiin. Tutkimuksessa oltiin kiinnostuneita siitä, onko vanhempien sosioekonominen tausta yhteydessä lapsen päivähoitomuodon valintaan ja onko valittu päivähoitomuoto yhteydessä lapsen itsesääätelytaitoihin viisivuotiaana. Edelleen otettiin selvää ennustaako lasten eri päivähoitomuotoihin osallistuminen neljään ikävuoteen asti eroja itsesääätelytaidoissa viisivuotiaana.

4.1. Vanhempien sosioekonominen tausta ja lapsen päivähoitomuoto

Tutkimukseen osallistuneiden vanhempien sosioekonominen tausta selvitettiin heidän antamien vastausten perusteella. Vanhemmat olivat valinneet lomakkeista sopivat yhteiset nettotulot viidestä eri vaihtoehdosta. Tutkimuksessa tuloluokkia yhdisteltiin ja näin saatiin tasaisemmat luokat. Tutkimukseen osallistuneet vanhemmat tienasivat keskimäärin enemmän. Osittain tätä saattaa selittää se, että vanhemmat, jotka olivat mukana, olivat myös keskimäärin iältään vanhempia (Lagström, ym, 2012). He ovat siis ehtineet kouluttautua enemmän ja ovat myös olleet työelämässä pidempään.

Sosioekonomisen taustan selvittämisessä otettiin tulojen lisäksi huomioon vanhempien koulutustaso. Samaan tapaan kuin tuloissakin vanhemmat valitsivat lomakkeesta korkeimman koulutuksen, jonka olivat suorittaneet. Kävi ilmi, että keskimäärin vanhemmat olivat myös korkeammin koulutettuja. Tulos oli sama, mitä Lagström ym. (2012) olivat todenneet aineistosta. Se, että vanhemmat olivat iältään keskimäärin vanhempia saattaa selittää sitä, että he ovat kerinneet myös kouluttautua korkeammin.

Lapsen päivähoito valittiin niin ikään lomakkeella. Perheet olivat vastanneet lomakkeisiin useana ajankohtana, jolloin voitiin ottaa selvää, minkä ikäisenä he ovat olleet missäkin päivähoitomuodossa. Vanhemmat valitsivat päivähoitomuotoja seuraavista vaihtoehdoista: ei päivähoidossa, yksityinen perhepäivähoito, yksityinen päiväkotito, kunnallinen perhepäivähoito, kunnallinen ryhmäperhepäivähoito, kunnallinen kolmiperhehoito ja kunnallinen päiväkotito. Näitä vaihtoehtoja yhdisteltiin niin, että

saatiin kotona olleet, perhepäivähoidossa olleet sekä päiväkodissa olleet. Näin voitiin helposti tutkia kuinka kukin eri päivähoitomuoto olisi yhteydessä itsesäätelytaitoihin.

4.2. Päivähoitomuodon yhteys lapsen itsesäätelytaitoihin

Lasten osallistuminen päivähoitoon kasvoi sen mukaan, mitä vanhemmiksi he tulivat. Erojakin lasten välillä oli, sillä joku oli saattanut olla kodin ulkopuolisessa hoidossa kaikilla mittauskerroilla ja osa oli jonain mittauskertana kotona ja toisella taas kodin ulkopuolella. Joku oli ollut myös kaikki mittauskerrat kotona. Päivähoitomuoto ja se, missä päivähoitomuodossa lapsi oli ollut eri mittauskerroilla, saatiin selville uuden muuttujan avulla.

Tässä tutkimuksessa oltiin kiinnostuneita lapsen itsesäätelytaidoista ja siitä kuinka päivähoitomuoto on niihin yhteydessä. Itsesäätelytaidot kerättiin Viivi-kyselyllä, jossa vanhemmat ovat vastanneet eri väittämiin lapsestaan, joko sopii, sopii joskus tai ei sovi ollenkaan. Mitä enemmän oli ei sovi ollenkaan vastauksia, sen vähemmän lapsilla oli ongelmia. Tutkimukseen osallistuneiden perheiden lapsilla oli vähän ongelmia itsesäätelytaidoissa ainakin vanhempien arvioiden mukaan.

Näiden tulosten varjolla voidaan todeta, että se missä päivähoitomuodossa lapsi on ollut neljänteen ikävuoteen asti, ei ennusta lapsen itsesäätelytaitoja hänen ollessaan viisivuotias. Päivähoitomuodon ja itsesäätelytaitojen välillä ei löytynyt tilastollista merkitsevyyttä tässä tutkimuksessa. Aiemmissa tutkimuksissa kuitenkin oli selvinnyt, että pitkällä kotonaololla olisi negatiivisia vaikutuksia lapsen oppimiseen (Valaste, 2016). Myös kansainvälisessä tutkimuksessa, jossa tutkittiin varhaiskasvatuksen yhteyksiä lasten kehitykseen, saatiin tulokseksi esimerkiksi, että laadukas varhaiskasvatus on yhteydessä lasten parempiin sosiaalisiin taitoihin (Melhuish, ym. 2015). Yllättävää on, että tämä tutkimus ei kuitenkaan tukenut tätä tulosta vaan sekä kotona olleilla että kodin ulkopuolisessa hoidossa olleilla oli samanlaiset itsesäätelytaidot. Itsesäätelytaidot ja oppiminen ovat yhteydessä toisiinsa, joten olisi voinut ajatella, että päivähoitomuodon ja itsesäätelyn kehityksen välillä olisi ollut yhteys.

4.3. Tutkimuksen vahvuudet, heikkoudet ja jatko

Tässä tutkimuksessa haluttiin löytää vastaus tutkimuskysymyksiin. Lopuksi on huomion arvoista tarkastella täyttyvätkö tieteellisen tutkimuksen eettiset vaatimukset ja tavoitteet. Tutkimusta voidaan pitää tieteellisenä, silloin kun se täyttää sille asetetut kriteerit. Soinisen ja Merisuo-Stormin (2009) mukaan tieteellisen tutkimuksen tunnusmerkkejä ovat toistettavuus, tutkimuksen tekeminen tiedeyhteisössä, objektiivisuus, systemaattisuus ja tulosten yleistettävyyys. Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara (2004) korostavat tutkijan roolia rehellisenä toimijana, jonka tulee suhtautua tutkimuksen tekemiseen huolellisesti ja erityisellä tarkkuudella niin tutkimuksen aikana kuin sen tuloksista raportoidessakin. Heidän mukaansa tutkijan tulee ottaa myös huomioon toiset tutkijat ja suhtautua näiden aikaisempiin tutkimuksiin kunnioittaen esimerkiksi tekemällä lähdeviittaukset oikein. Tämä tutkimus on tehty niin, että se täyttää tieteellisen tutkimuksen tunnusmerkit.

Tässä tutkimuksessa käytetty aineisto on osa *Hyvän kasvun avaimet* - seurantatutkimusta. Valmiin aineiston ja menetelmän käyttäminen tutkimuksen pohjalla, on asia, joka lisää tutkimuksen reliabiliteettia. Valmiit menetelmät ovat testattu suurilla otoksilla, joita voidaan käyttää vertailussa muiden otosten kanssa jos niissä on myös ollut käytössä sama menetelmä (Metsämuuronen, 2005). Myös Hirsjärven ym. (2009) mukaan valmiin aineiston hyödyntäminen tutkimuksessa katsotaan reliabiliteettia ja validiutta lisääväksi tekijäksi. Valmiilla aineistolla voidaan taata, että menetelmät ovat systemaattisia, asiantuntijoiden varmistamia ja valitsemia. Tässä tutkimuksessa validiteettia lisää myös se, että menetelmät ovat muokattu juuri suomalaisia lapsia varten.

Tutkimuksen laadukkuutta lisäävänä tekijänä voidaan Lyytisen (1999) mukaan pitää myös sitä, että aineisto on kerätty vanhemmilta. Kaikki tässä tutkimuksessa käytetty aineisto on kerätty niin, että vanhemmat ovat vastanneet kyselylomakkeisiin, jonka jälkeen lomakkeiden tiedot on analysoitu. Lyytinen (1999) lisää, että on luotettavaa käyttää aineistona vanhempien arvioita lapsestaan.

Aineisto kerättiin vanhemmilta kyselylomakkeilla usealla eri mittauskertana. Tässä tutkimuksessa käytettiin *Hyvän kasvun avaimet* - seurantatutkimuksesta myös Viivi (5-

15) - arviointimenetelmää, joka on erityisesti muokattu suomalaislapsille sopivaksi. Tutkimuksen yhtenä vahvuutena voidaan pitää aineiston suurta kokoa ($N=1827$). Aineisto on kerätty myös pitkällä aikavälillä, jonka avulla on saatu kerättyä paljon erilaisia tietoja. Toisaalta pitkä aikaväli on aiheuttanut sen, että moni on pudonnut pois tutkimuksen aikana. Tämän takia tutkimukseen on otettu ne perheet joilta löytyy vastaukset vanhempien sosioekonomiseen taustaan, päivähoitomuotoihin sekä Viivi-arviointimenetelmään. Aineiston koko säilyi edelleen suurena, joka tarkoittaa, että tilastollisten merkitsevyyksien löytyminen ja yleistettävyys olivat mahdollisia (Metsämuuronen, 2005).

Tutkimuksessa mukana olleet vanhemmat olivat keskimäärin iältään vanhempia, tienasivat hieman keskitasoista ja olivat keskitasoista korkeammin koulutettuja. Tämä saattaa olla asia, joka vaikutti tuloksiin. Mielenkiintoista olisi tutkia olisivatko tulokset olleet samanlaisia jos vanhempien sosioekonomisissa taustoissa olisi ollut enemmän eroja. Sosioekonomiseen taustaan saattoi vaikuttaa myös se, että vastaajat ovat kotoisin isosta eteläsuomalaisesta kaupungista ja sen lähialueilta. Jos perheet olisivat olleet ympäri Suomea, olisi hajonta perheiden välillä melko varmasti ollut suurempaa.

Suomessa ei ole aiemmin tehty tutkimusta vanhempien sosioekonomisen taustan, päivähoitomuodon sekä lapsen itsesäätelytaitojen välillä. Tulokseksi saatiin, että vanhempien tulot ja koulutustausta ovat yhteydessä toisiinsa. Mitä korkeammin on koulutettu sitä enemmän tienaa. Tätä tulosta tukevat myös aiemmat tutkimukset (Reay, 2010). Vanhempien sosioekonomisella ei ollut yhteyttä päivähoitomuodon valintaan. Tutkimus on tehty Suomessa ja mietinkin, onko se syy tällaiselle tulokselle. Ulkomaisissa tutkimuksissa on saatu tuloksia, joissa juuri vanhempien sosioekonominen tausta toimii ennustajana lapsen päivähoitomuodolle (Stillman ym., 2016). Suomessa on tunnetusti muuhun maailmaan verrattuna pienet tuloerot, joka tarkoittaa, että perheiden erot sosioekonomisissa taustoissa tuskin on niin suuria kuin verrattuna ulkomaalaisiin. Ehkä ulkomailla tuloksia saadaan tästä syystä ja Suomessa ne eivät nouse samalla tavalla esille.

Tulokset siitä, että päivähoitomuodon ja itsesäätelytaitojen välillä ei löytynyt yhteyttä, vastaa muiden tutkimusten tuloksia. Sekä Skibben ym. (2011) että Datta Guptan ja Simonsenin (2010) tutkimuksissa ei löydetty merkittäviä vaikutuksia lapsen itsesäätelyn

ja päivähoiton välillä. Heidän mukaansa sillä ei ollut merkitystä lapsen kehityksen kannalta, oliko lapsi päivähoitossa vai kotona. Tämän tutkimuksen validiutta lisää se, että tulokset ovat samansuuntaisia, mitä aiemminkin on saatu.

Tämän tutkimuksen aineistona käytetty *Hyvän kasvun avaimet* – seurantatutkimuksen aineisto on kerätty vuosien 2008 – 2010 välisenä aikana. Tuolloin päiväkodeissa on ollut käytössä varhaiskasvatussuunnitelman perusteet vuodelta 2005. Näissä perusteissa ei erikseen mainita lapsen itsesäätelytaitojen tukemista tai sosiaalistaitojen ja tunne-elämän kehityksen tukemista. Uudessa vuonna 2018 voimaan tulleissa varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa sen sijaan mainitaan lasten sosiaalisten ja emotionaalisten taitojen harjoittelu ja kehittymisen tukeminen. Olisi mielenkiintoista tietää, millaiset vaikutukset uudella varhaiskasvatussuunnitelmalla on itsesäätelytaitoihin. Olisiko mahdollista, että jos muutaman vuoden päästä kerättäisiin uudestaan samanlainen aineisto, tulokset olisivat näiltä osin erilaisia. Jos siis on niin, että lasten itsesäätelytaitoihin todella kiinnitetään huomiota ja niitä pyritään erilaisissa tilanteissa harjoittamaan, luulisi, että erot kotona olleiden ja varhaiskasvatuksessa olleiden välillä olisivat merkitseviä.

Tutkimuksen perusteella suomalaislapsilla ei ole hätää itsesäätelytaidoissa, suurimmalla osalla tutkimukseen osallistuneista eli 482 ei ollut lainkaan ongelmia itsesäätelytaidoissa ja vain 71 oli vähän ongelmia ja ainoastaan 1 oli paljon ongelmia. Kaiken kaikkiaan voimme olla tyytyväisiä siihen, että suomalaisilla lapsilla on keskimäärin hyvät itsesäätelytaidot viisivuotiaana.

LÄHTEET

- Ahonen, J. (2012). *Yksityisen päiväkotihoidon kiinnostavuus Lahdessa*. Lappeenranta: Lappeenrannan teknillinen yliopisto.
- Alanko, M. (2018). *Pienen lapsen temperamentin, päivähoitomuodon ja –viihtyvyyden välinen yhteys äidin arvioimana*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Argyle, M. (2013). The nature of social skill. Teoksessa M. Argyle (toim.) *Social Skills and Health*, (s. 1-30). London: Methuen.
- Aro, T. (2013). Miten ymmärrämme itsesäätelyn. Teoksessa T. Aro, & M-L. Laakso (toim.), *Taaperosta taitavaksi toimijaksi. Itsesäätelytaitojen kehitys ja tukeminen*, (s. 10-18). Jyväskylä: Niilo Mäki Instituutti.
- Alasuutari, M. (2003). *Kuka lasta kasvattaa? Vanhemmuuden ja yhteiskunnallisen kasvatuksen suhde vanhempien puheessa*. Helsinki: Gaudeamus.
- Bradley, R., & Corwyn, R. (2002). Socioeconomic Status and Child Development. *Annual Review of Psychology, Vol 53*, 371-399. doi: 10.1146/53100901135233
- Bronson, M.B. (2000). *Self regulation in early childhood. Nature and nurture*. New York: The Guilford Press.
- Burkitt, I. (2014) *Emotions and Social Relations. Emotions in Historical and Cultural Relations*. London: SAGE Publications. doi: 10.4135/9781473915060
- Crosnoe, R., Purtell, K., Davis-Kean, P., Ansari, A., & Benner, A. (2016). The Selection of Children from Low-Income Families into Preschool. *Developmental Psychology, Vol. 52*, 599-612. doi: 10.1037/0000101
- Datta Gupta, N., & Simonsen, M. (2010). Non-cognitive child outcomes and universal high quality child care. *Journal of Public Economics, Vol. 94*, 30-43. doi: 10.1016/j.jpubeco.2009.10.001
- Eisenberg, N., Vaughan, J., & Hofer, C. (2009). Temperament, self-regulation, and peer social competence. Teoksessa K. Rubin, W. Bukowski, & B. Laursen (toim.), *Handbook of Peer Interactions, Relationships, and Groups*, (s. 473-489). New York: Guildford Press.
- Eklund, K., & Heinonen, J. (2013). Lapsen itsesäätelyn tukeminen arjessa. Teoksessa T. Aro, & M-L. Laakso (toim.), *Taaperosta taitavaksi toimijaksi. Itsesäätelytaitojen kehitys ja tukeminen*, (s. 216-235). Jyväskylä: Niilo Mäki Instituutti.
- Eryigit-Madzwamuse, S., & Barnes, J. (2014). Patterns of childcare arrangements and cognitive development. *Journal of Child and Adolescent Behavior, Vol. 2*, 1-9. doi: 10.4172/jcalb.1000165

- Frenzel, A., & Stephens, E. (2013). Emotions. Teoksessa N. Hall., & T. Goetz (toim.) *Emotion, Motivation, and Self-Regulation: A Handbook for Teachers*, (s. 3-56). Bingley: Emerald Group Publishing Limited
- Gammeltoft, L., & Nordenhof, M. (2007). *Autism, Play and Social Interaction*. London: Jessica Kingsley Publishers.
- Gauffin, K., Vinnerljung, B., Fridell, M., Hesse, M., & Hjern, A. (2013). *Childhood socio-economic status, school failure and drug abuse: a Swedish national cohort study*, Stockholm: Society for the Study of Addiction. doi: 10.1111/add.12169
- Grolnick, W., & Ryan, R. (1989). Parent Styles Associated With Children's Self-Regulation and Competence in School. *Journal of Education Psychology, Vol. 81*, 143-154. doi: 10.1037/0022-0663.81.2.143
- Harjunpää, E. (2010). *Koti- vai päivähoito? –Turkulaisten vanhempien näkemyksiä ja kokemuksia lasten koti- ja päivähoidosta*. Turku: Turun yliopisto. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201101201120> (Viitattu 4.12.2017)
- Hintikka, J. (2016). *Sopeutumattomien oppilaiden tunne- ja itsesäätelytaitojen kehittyminen: Oppilaiden ja opettajien arvioita ja kokemuksia Aggression portaat – interventiosta*. Turku: Turun yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-29-6373-7> (Viitattu 4.12.2017)
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (2004.) *Tutki ja kirjoita*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Kalenius, A. (2014). *Suomalaisten koulutus rakenne ja sen kehittyminen kansainvälisessä vertailussa*, Valtioneuvosto: Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja. <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/75217> (Viitattu 9.12.2017)
- Karhula, A., Erola, A., & Kilpi-Jakonen, E. (2016). *Home sweet home? Long-term educational outcomes of childcare arrangements in Finland*. Turku: Center for Welfare Research. doi: 10.4337/9781786432094.00024
- Koole, S., & Aldao, A. (2016). Self-Regulation of Emotion: Theoretical and Empirical Advances. Teoksessa K. Vohs., & R. Baumeister (toim.) *Handbook of Self-Regulation: Research, Theory, and Applications*, (s. 24-41). New York: A Division of Guilford Publications.
- Kopp, C. B. (1982). Antecedents of self-regulation: A developmental perspective. *Developmental Psychology, Vol.18*, 199-214.
- Korkman, M., Kadesjö, B., Trillingsgaard, A., Janols, L-O., Michelsson, K., Strand, G., & Gillberg, C. (2004). *Viivi (5-15)-käsikirja*. Kyselylomake vanhemmille 5-15 -vuotiaiden kehityksestä ja käyttäytymisestä. http://www.5-15.org/pdf/manuals/515_fi-FI.pdf (Viitattu 15.11. 2018.)
- Korkman, M., Jaakkola, M., Alhroth, A., Pesonen, A-E., & Turunen, M-M. (2004). Screening of developmental disorders in five-year-olds using the FTF (Five to Fifteen)

questionnaire: a validation study. *European Child & Adolescent Psychiatry*, 13, 31-38, Supplement 3. doi:10.1007/s00787-004-3005-z

Laakso, M. (2013). Vanhemman ja lapsen vuorovaikutuksen merkitys lapsen itsesäätelyn kehityksessä. Teoksessa T. Aro, & M-L. Laakso (toim.), *Taaperosta taitavaksi toimijaksi. Itsesäätelytaitojen kehitys ja tukeminen*, (s. 60-79). Jyväskylä: Niilo Mäki Instituutti.

Lagström, H., Rautava, P., Koljonen, A., Räihä, H., Pihlaja, P., Korpilahti, P., Peltola, V., Rautakoski, P., Österbacka, E., Simell, O., & Niemi, P. (2012). Cohort profile: step to the healthy development and well-being of children (the STEP Study). *International Journal of Epidemiology*, 2013, Vol. 42, 1273–1284. doi:10.1093/ije/dys150

Lamb, S. (2011). Pathways to school completion: An international comparison. Teoksessa S. Lamb, E. Markussen, R. Teese, N. Sandberg & J. Polesel (toim.), *School Dropout and Completion: International Comparative Studies in Theory and Policy*, (s. 21-73). Dordrecht: Springer.

Lehtinen, E., Turja, L., & Laakso, M-L. (2013). Leikin mahdollisuudet ja haasteet lapsilla, joilla on itsesäätelyn vaikeuksia. Teoksessa T. Aro, & M-L. Laakso (toim.), *Taaperosta taitavaksi toimijaksi. Itsesäätelytaitojen kehitys ja tukeminen*, (s. 236-265). Jyväskylä: Niilo Mäki Instituutti.

Loeb, S., Bridges, M., Bassok, D., Fuller, B., & Rumberger, R. (2007). How much is too much? The influence of preschool centers on children's social and cognitive development. *Economics of Education Review*, Vol. 26, 52-66. doi:10.1016/j.econedurev.2005.11.005

Lyytinen, P. (1999). *Varhaisen kommunikaation ja kielen kehityksen arviointimenetelmä*. Jyväskylän yliopiston Lapsitutkimuskeskus. Niilo Mäki Instituutti. Jyväskylä: Yliopistopaino.

Melhuis, E., Ereky-Stevens, K., Petrogiannis, K., Ariescu, A., Penderi, E., Rentzou, K., Tawell, A., Leseman, P. & Broekhuisen, M. (2015). *A review of research on the effects of early childhood education and care (ecec) on child development*. CARE project: Curriculum quality analysis and impact review of European early childhood education and care (ECEC). <http://ecec-care.org/resources/publications> (viitattu 23.5.2019)

Metsämuuronen, J. (2005). *Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä*. Helsinki: Internaional Methelp.

Neitola, M. (2011). *Lapsen sosiaalisen kompetenssin tukeminen –Vanhempien epäsuorat ja suorat vaikutustavat*. Turku: Turun yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-29-4815-4> (Viitattu 9.10.2018)

Niemi, M. (2012) *Lapsen ominaisuudet, perheen resurssit ja vanhempi-lapsisuhde lapsen kehityksen ennustajana – Pitkittäistutkimus varhaislapsuudesta kouluikään*. Tampere: Tampere University Press.

- Opetushallitus. (2005). *Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet*. Helsinki.
- Opetushallitus. (2015). https://www.oph.fi/tietopalvelut/tilastotiedot/103/0/kuukauden_tilasto_varhaiskasvatus (Viitattu 11.11.2018)
- Opetushallitus. (2018). *Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet*. Helsinki.
- Parkinson, B., Fischer, A., & Manstead A. (2005). *Emotion in Social Relations. Cultural, Group, and Interpersonal Processes*. New York: Psychology Press.
- Plummer, D. (2008). *Social Skills Games for Children*. London: Jessica Kingsley Publishers.
- Poikkeus, A. (2013). Itsesääätely sosiaalisten taitojen ja suhteiden perustana. Teoksessa T. Aro, & M-L. Laakso (toim.), *Taaperosta taitavaksi toimijaksi. Itsesääätelytaitojen kehitys ja tukeminen*, (s. 80-105). Jyväskylä: Niilo Mäki Instituutti.
- Reay, D. (2010). Sociology, social class and education. Teoksessa M.W. Apple, S.J. Ball & L.A. Gandin (toim.), *The Routledge International Handbook of the Sociology of Education*, (s. 396-404). London: Routledge.
- Reeve, J. (2005). *Understanding Motivation and Emotion*. Hoboken, NJ: Wiley & Sons
- Repo, K. (2007). Pienten lasten kotihoito lastenhoidon vaihtoehtona. *Janus, Vol.15*, 229-244. ISSN: 1235-7812
- Rivers, S., Brackett, M., Omori, M., Sickler, C., Bertoli, M., & Salovey, P. (2013). Emotion Skills as a Protective Factor for Risky Behaviors among College Students. *Journal of College Student Development, Vol. 54*, 172-183. doi: 10.1353/csd.2013.0012
- Silmäri-Salo, S. (2015). *Peruskoulun yläkouluvalinnat Turussa. Perheiden yläkouluvalintojen rakentuminen äitien puheissa ja toimissa*. Turku: Painosalama Oy.
- Skibbe, L., Connor, C., Morrison, F., & Jewkes, A. (2011). Schooling effects on preschoolers' self-regulation, early literacy, and language growth. *Early Childhood Research Quarterly, Vol. 26*, 42-49. doi: 10.1016/j.ecresq.2010.05.001
- Soininen, M. & Merisuo-Storm, T. (2009). *Kasvatustieteellisen tutkimuksen perusteet*. Turku: Uniprint.
- Sorariutta, A. (2017). "Yhdessä enemmän matemaattista osaamista"- äidin ja isän ohjausvuorovaikutus ja varhaiskasvatuksen määrä lapsen kehityksen ennustajina. Turku: Turun yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-29-7044-5> (Viitattu 22.11.2018)
- Stillman, L., Hurd, K., Kieffer, C., Taylor, J., & Gibson, B. (2016) *A Qualitative Assessment of Parental Preschool Choices and Challenges Among Families Experiencing Homelessness. Policy and practice implications*. United States: Department of Housing and Urban Development.

Thompson, R.A., & Meyer, S. (2007) Socialization of Emotion Regulation in the Family. Teoksessa J.J. Gross (toim.) *Handbook of Emotion Regulation*, (s. 249-268). New York: The Guildford Press.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (2017). *Varhaiskasvatus 2016*. Tilastoraportti: 29/2017. Helsinki. URN:NBN:fi-fe201709068505

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. (2018). *Varhaiskasvatus 2017*. Tilastoraportti: 32/2018 . Helsinki. <https://thl.fi/fi/tilastot-ja-data/tilastot-aiheittain/lasten-nuorten-ja-perheiden-sosiaalipalvelut/lasten-paivahoito> (Viitattu 16.11.2018)

Tilastokeskus. (2016). Haettu osoitteesta <https://www.stat.fi/til/kbar/2016/index.html> (Viitattu 14.11.2018)

Tilastokeskus. (2017). <http://www.stat.fi/meta/kas/koulutustaso.html> (Viitattu 14.11.2018)

Valaste, M. (2016). Kotihoidon tuki vai päivähoito? Kotihoidon tuen vaihtoehdot ja vaikutukset päivähoitopalvelujen kysyntään ja vanhempien työvoiman tarjontaan. Teoksessa A. Haataja, I. Airio, M. Saarikallio-Torp & M. Valaste (toim.), *Laulu 573566 perheestä. Lapsiperheet ja perhepolitiikka 2000-luvulla*,(s.136-159). Tampere: Juvenes Print.

Vosh, K. & Baumeister, R. (2004). Understanding self-regulation: An introduction. Teoksessa K. Vosh & R. Baumeister (toim.), *Handbook of self-regulation. Research, Theory and Applications*, (s. 1-9). New York: The Guilford Press.

Vygotsky, L. (1978). *Mind in society. The development of higher psychological processes*. Lontoo: Harvard University Press.

Väisänen, T. (2007). *Ryhmis. Ryhmäperhepäivähoito tänään*. Helsinki: Tammi.

Weis, L. (2010). Social class and schooling. Teoksessa M.W. Apple, S.J. Ball & L.A. Gandin (toim.), *The Routledge International Handbook of the Sociology of Education*, (s. 414-423). London: Routledge.

Williams, D., Yu, Y., Jackson, J., & Anderson, N. (1997). Racial Differences in Physical and Mental Health: Socio -economical Status, Stress and Discrimination. *Journal of Health Psychology, Vol.2*, 335-351. doi: 10.1177/135910539700200305

